

Н. Бузовська,

здобувач кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ФОТОГРАФІЧНИЙ ТВІР ТА КАДР ЯК СКЛАДОВІ КІНЕМАТОГРАФІЧНОГО ТВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Кінематографічний твір є складним за своєю природою об'єктом авторського права та включає низку результатів інтелектуальної, творчої діяльності. Його складові елементи можуть бути умовно поділені на дві групи: ті, що можуть бути відокремлені від цілого кінотвору, та об'єкти-елементи, які відокремлюватися від цілого кінотвору не можуть за своєю природою. Фотографічний твір та кадр входять до переліку елементів кінематографічного твору, які можуть бути використані як самостійні об'єкти авторського права. Технічна схожість породжує невизначеність з приводу розмежування цих творів та порядку їх використання, як у межах складного твору, так і поза ним.

Ступінь розробленості проблеми з аналізу окремих елементів, що є складовими кінематографічного твору, розкривають праці вітчизняних та зарубіжних науковців і правників, а саме: С. Ю. Буракова, М. Гур'єва, Р. В. Дробязко, В. С. Дробязко, О. Жилинкова, О. Йоффе, Е. Моргунова, Н. А. Райгородський, Л. Тимофеев, О. Штефан та ін.

У даній статті було поставлене завдання щодо порівняльного аналізу правової природи фотографічного твору та кінематографічного кадру як складових кінематографічного твору. Характеристика суб'єктів авторських прав, а також питань правового оформлення відносин з використання та розпорядження авторським правами на зазначені об'єкти.

Метою дослідження є спроба проведення порівняльно-правового аналізу та відмежування таких об'єктів авторського права, як фотографічний твір та кадр

кінофільму, а також визначення пропозицій з правового оформлення відносин щодо розпорядження авторськими правами на зазначені об'єкти.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі — авторський закон) фотографічний твір, у тому числі твори виконані способом, подібним до фотографії (п. 10 ст. 8), зазначені у якості самостійних об'єктів авторського права та складають дві умовні групи. Що ж стосується кадру, він є складовою частиною кінематографічного твору, який відповідно до ст. 1 авторського закону є одним з видів аудіовізуального твору, що також належить до об'єктів авторського права (п. 7 ст. 8).

Аудіовізуальний твір — це твір, що фіксується на певному матеріальному носії у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього) і сприйняття яких є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрану (кіноекрану, телевізійного екрану тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів.

Як вбачається із визначення, аудіовізуальний твір є складним за своєю природою твором та складається з елементів, які можуть бути самостійними об'єктами авторського права. Фотографічний твір та кадр входять до переліку елементів кінематографічного твору, проте існує невизначеність з приводу порядку їх використання як у межах складного твору, так і поза ним.

Кадр належить до тієї групи складових частин кінематографічного твору, які можуть бути відокремлені та використані самостійно, незалежно від останнього і за певних умов (дотримання критеріїв охороноздатності) охоронятися як самостійний твір (об'єкт авторського права).

Серія кадрів за допомогою спеціальних технічних пристроїв перетворюється із поодиноких статичних зображень у динамічну загальну картину, яка сприймається глядачами на екрані або іншому призначеному для зорового сприйняття пристрої.

На сьогодні в юридичній літературі зустрічається два підходи стосовно правової природи кадру кінематографічного твору, що носять характер протистояння. Відповідно до першого кадр слід віднести до окремого твору образотворчого мистецтва, відповідно до другого він є фотографічним твором.

Як зазначає С. Бурлаков: «Процес кінозйомки застосовує прийоми та засоби фотозйомки, тому кадр кінематографічного твору ближчий до фотографії. Разом з тим кіноактор та оператор-постановник разом з натуральними зйомками знімають кадри, композиція яких спеціально створена акторами, художниками-постановниками, декораторами, костюмерами, розробниками спецефектів та іншими творчими та технічними працівниками, які своєю творчою працею «малюють» кадр замість фарб художника. З цієї точки зору кадр є зображенням, малюнком» [2, 32].

Можна визначити ряд ознак, що ріднять фотографічний твір та кадр кінематографічного твору: є самостійним зафіксованим зображенням; фіксує певний стан об'єктивної дійсності (з можливістю наступної корекції та внесення певних змін шляхом технічної обробки зображення); створюється у процесі фотографування (відеозйомка базується на тих самих принципах, що і технологія фотографії).

Разом з тим є певні відмінності та властивості, притаманні кожному з об'єктів. Так кадр кінофільму, по-перше, є невід'ємною первинною ланкою відео-

ряду кінотвору; по-друге, об'єктивною формою вираження кінематографічного твору, певним способом фіксації. До того ж у якості складової частини кінематографічного твору є механічно виділеною частиною.

Фотографічний твір також належить до самостійних об'єктів авторського права, що може знаходити своє втілення у різноманітних формах: речовій, цифровій, голографічній та іншій. Так само, як і кінематографічний кадр, фотографічний твір може входити до складу елементів кінематографічного твору, однак на відміну від кадру він не є невід'ємною його частиною, що механічно виділена безпосередньо з відеоряду.

Виходячи з вищенаведеного, пропонується віднести кадр кінематографічного твору до одного з видів твору образотворчого мистецтва, а саме, другої умовної групи, зазначеної у п. 10 ст. 8 авторського закону — «твори виконані способами, подібними до фотографії».

Слід зазначити, що авторські правовідносини виникають тільки стосовно тих об'єктів, які відповідають критеріям охороноздатності — є новими, оригінальними та виражені в об'єктивній формі.

Дані авторські правовідносини у процесі створення кінематографічного твору можуть виникати та розвиватись таким чином. У процесі кінозйомки прикріплений до знімальної групи художник-фотограф знімає фоторекламу, зазвичай зйомка ведеться в умовах загального знімального освітлення або ж може здійснюватись і поза знімального майданчика. У результаті з цих фотокadrів створюється комплект рекламних фотографій, що передається в організації прокату та слугує для виготовлення реклами до фільму.

Авторські права зі створення таких фотографічних творів належать особі, яка своєю творчою працею створила даний твір, у даному випадку художнику-фотографу. Творча праця такої особи буде знаходити свій вияв у типі освітлення, ракурсі, діафрагмі та фокусній відстані об'єктива, при варіації якої

досягається те чи інше співвідношення різкостей, які входять в кадр об'єктів, поза осіб чи розміщення предметів, які фотографують. Виключно оригінальні та виражені в об'єктивній формі фотографічні твори підлягають правовій охороні за авторським законодавством. Як правило, такі фотографічні твори створюються за замовленням та регулюються відповідним авторським договором, що укладається з продюсером фільму. Приналежність фотографічних творів, у якості складової частини, до кінематографічного твору базується на договірній основі, а не технічних особливостях створення кінематографічного твору, як у випадку з кадром.

Що ж стосується кадру кінематографічного фільму, як слушно зазначає М. Гур'єва, «...на жаль, існує думка, що оператор-постановник не входить до творчого складу осіб, які працюють над фільмом. Діяльність оператора помилково вважається суто технічною. Наслідком подібних хибних поглядів є висновок, що твір, створений оператором-постановником, не може бути об'єктом авторського права» [3].

Підтримує дану думку і С. Бурлаков, вважаючи, що індивідуальний, авторський підхід до способу знімання кінотворів своєрідне та зазвичай нестандартне бачення оператором-постановником образів майбутньої картини, застосування нових оригінальних прийомів зйомки фільмів робить роботу оператора-постановника творчою і вона повинна визнаватися охороноздатною. Також він зазначає, що якщо у процесі формування видового кіноряду беруть творчу участь художник-постановник, декоратор, то вони разом з оператором-постановником також повинні визнаватися співавторами кадру [2, 33].

Другий можливий варіант, суміщення одною і тою самою особою двох і більше авторських функцій при створенні кінематографічного твору, в залежності від того, у створенні яких саме структурних елементах твору вона безпосередньо приймала творчу та інтелектуальну участь. Незалежно від цього, головним правилом має залишатись належність

авторських прав виключно автору з наступною можливістю розпоряджатись ними за власною волею в межах, дозволених законодавством.

У будь-якому випадку стосовно кожного з об'єктів авторського права має бути чітко визначено режим використання створених об'єктів із зазначенням способів використання, розміру та порядку визначення авторської винагороди за використання твору, строку передачі майнових авторських прав. Така необхідність пояснюється тим, що при розірванні чи припиненні дії авторського договору всі права інтелектуальної власності повертаються до автора твору.

Авторський договір має бути укладений, незважаючи на наявність трудового договору між тими ж самими сторонами, тільки за такої умови забезпечується достатній рівень охорони прав та законних інтересів автора.

Після зйомки кінематографічного твору багато відзнятого матеріалу залишається невикористаним і не включеним до твору. Цей матеріал є об'єктом авторських прав особи, яка створила їх своєю творчою працею, тому для того, щоб його використати поза кінематографічним твором, також слід укласти авторський договір, що регламентуватиме інші способи використання даних об'єктів, ніж для створення кінематографічного твору. Наприклад, у якості шпалер, реклами у періодиці або товарах побутового використання, та ін.

Ключові слова: кінематографічний твір, фотографічний твір, кадр кінотвору, фотографування, інтелектуальна власність.

Стаття присвячена дослідженню кінематографічного твору та деяких його складових елементів. Обґрунтовується необхідність відмежування понять «кінематографічний кадр» та «фотографічний твір» як складових елементів кінематографічного твору, заснована на аналізі теоретичної літератури та специфіці авторських правовідносин.

Статья посвящена исследованию кинематографического произведения и некоторых его элементов. Обосновывается необходимость разграничения понятий «кинематографический кадр» и «фотографическое произведение» как составляющих элементов кинематографического произведения, основываясь на анализе теоретической литературы и специфике авторских отношений.

Explains the need for separation of the concept of video frame and photographic works as components of the cinematographic work on the basis of comprehensive analysis of the theoretical literature and specific of author's relationship.

Література

1. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 3792. — Ст. 214.

2. Бурлаков С. Кадр кінематографічного твору як самостійний об'єкт авторського права: поняття та особливості використання // Підприємництво, господарство і право. Цивільне право. — 2006. — № 6. — С. 32–34.

3. Гурьева М. Особенности использования и охраны авторским правом «видеозаписи» и «кадра» [Электронный ресурс] / М. Гурьева. — Режим доступа : <http://www.film.ru/articles/osobennosti-ispolzovaniya-i-ohranu-avtorskim-pravom-videozapisi-i-kadra>.

4. Моргунова Е. Договоры в отношении фотографий как объектов авторского права // Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. — 2008. — № 9. — С. 4–8.

5. Райгородский Н. А. Авторское право на кинематографическое произведение [Электронный ресурс] / Н. А. Райгородский. — Режим доступа : <http://lawtheses.com/audiovizualnoe-proizvedenie-kak-obekt-avtorskogo-prava>.

УДК 343.163(477)

І. Билиця,

аспірант кафедри організації судових і правоохоронних органів
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДТРИМАННЯ ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАННЯ В СУДІ

Важливою передумовою ефективної реалізації ідей, закладених у новому Кримінальному процесуальному кодексі України, є ефективність роботи системи правоохоронних органів та судів, що має безпосередній вплив на якісний рівень забезпечення прав та свобод людини, оскільки помилки і необачливі кроки у цій царині мають надзвичайну високу ціну [1].

За новою моделлю кримінального процесуального законодавства прокурору відведена особлива роль у кримінально-процесуальних правовідносинах.

Його діяльність полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення реалізації принципу невідворотності притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Підтримання державного обвинувачення в суді — важливий процесуальний обов'язок прокурора й одна з найголовніших конституційних функцій прокуратури на сучасному етапі, яка відіграє значну роль у боротьбі із злочинністю та в зміцненні законності, правопорядку в державі. Участь проку-